

AZ EURÓPAI NEMZETKÖZI KLUBFUTBALL BEVÉTEL-TERMELŐ KÉPESSÉGÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE REVENUE- GENERATING CAPACITY OF EUROPEAN INTERNATIONAL CLUB FOOTBALL

Bács Bence

Számvitel Tanszék, Gazdaságtudományi Kar, Debreceni Egyetem, Magyarország

Kulcsszavak:

bevételek,
labdarúgás,
európai labdarúgás,
összehasonlító elemzés

Keywords:

revenue,
football,
European football,
comparative analysis

Összefoglalás

A látvány csapatsportágak, különösen az európai labdarúgás bevétel-termelő képessége szignifikáns fejlődésen ment keresztül az utóbbi évtizedekben. Az európai élvonalbeli csapatok, 55 ország több mint 700 klubja éves szinten 20 milliárd eurót meghaladó összegből gazdálkodhatott az utóbbi 4 év tekintetében. Az európai klubfutball bevételeinek jelentős része származik a Big-5 bajnokságok bevételeiből. Az angol, spanyol, német, olasz és francia bajnokságok 98 csapata közül, meghatározó szerepe van a bevételek előállításában a top 20 klubnak, amelyek a teljes európai bevétel 40%-át adják. A bevételszerkezeteket vizsgálva megfigyelhető, hogy a legjelentősebb bevételi források a közvetítési bevételek, illetve a kereskedelmi és szponzorációs bevételek. Az európai klubfutball összesített bevétele a koronavírust megelőző időszakokban jelentős mértékben 7%-ot meghaladóan emelkedett átlagosan évenként, a COVID hatásait követően azonban jelentősen megtorpant a fejlődésben. A lengyel bajnokság jelentős visszaesésen, a magyar bajnokság jelentős fejlődésen ment keresztül a vizsgált 2017-2020-ig tartó időszakban, mind az összesített bevételeket tekintve, mind a csapatokra eső átlagos bevételeket tekintve. Kutatásomban a 2017-2020-as időszakot tekintve mutatom be a Big5, magyar és lengyel bajnokságok árbevételének alakulását és megoszlását.

Abstract

The revenue-generating capacity of spectator team sports, especially European football, has developed significantly in recent decades. Europe's top teams, more than 700 clubs from 55 countries, have managed to generate annual revenues of more than €20 billion over the last 4 years. A significant part of European club football revenues comes from the Big 5 leagues. Of the 98 teams in the English, Spanish, German, Italian and French leagues, the top 20 clubs play a dominant role in generating revenues, accounting for 40% of total European revenues. Looking at the revenue structures, the most important sources of revenue are broadcast revenues and commercial and sponsorship revenues. Total revenues for European club football increased significantly in the pre-COVID period, averaging over 7% per year, but

have slowed down significantly following the impact of COVID. The Polish league has experienced a significant decline, while the Hungarian league has seen a significant improvement in the period under review between 2017-2020, both in terms of aggregate revenues and average revenues per team. In my research, I present the development and distribution of the revenues of the Big 5, Hungarian and Polish leagues for the period 2017-2020.

1. Bevezetés

A látvány csapatsportágak, különösen az európai labdarúgás bevétel-termelő képessége szignifikáns fejlődésen ment keresztül az utóbbi évtizedekben. Az európai élvonalbeli csapatok, 55 ország több mint 700 klubja éves szinten 20 milliárd eurót meghaladó összegből gazdálkodhatott az utóbbi 4 év tekintetében. Az egyes csapatok bevételeit nagy mértékben befolyásolja, hogy melyik bajnokságban szerepelnek. Különböző országok első számú bajnokságainak aggregált bevételének mértékét vizsgálva jelentős különbségek figyelhetők meg. Az angol, spanyol, olasz, német és francia, úgynevezett „Big-5” bajnokságok részesedése a teljes európai klubfutball bevételének közel háromnegyede, amely rámutat, hogy a további 50 ország a bevétel mindössze negyedén osztozik. A bajnokságok közötti egyenlőtlenségek mellett az azokon belül versenyző különböző csapatok bevétel-termelő képessége szintén nagymértékű eltéréseket mutat. A COVID járvány a futball ipart sem kímélte, a szórakoztató ipar részeként a lezárások, zárt kapus és elmaradt mérkőzések következtében a legnagyobb európai klubok jelentős bevételektől estek el az elmúlt időszakban.

2. Szakirodalmi áttekintés

Globális szinten a sportpiac esetében egy kimondottan kedvező lehetőségeket kínáló, rendkívül diverz érdekhordozókkal, szereplőkkel rendelkező piacról beszélhetünk, amely joggal ragadja meg a pénzügyi szektor figyelmét, amellyel, hogy számos munkalehetőséget kínál. A szektor érdekhordozói között közel sem mindet megemlítve megjelennek egyetemek, hallgatók és tanulók, vállalatok, szponzorok, gyárak, kereskedők, programszervezők, akik mind különböző célokat szeretnének elérni, stratégiákat szeretnének implementálni a sport által biztosított lehetőségeket kihasználva. [9]

Az A.T. Kearney [3] globális management konzultációs cég publikációjában 350 és 450 milliárd euró közötti globális sportpiacról számol be, sportcsapatok, ligák és szövetségek beszámolóinak alapján, ami magába foglalja az infrastruktúra fejlesztés, sporttermékek, licencelt termékek és sporteseményekkel kapcsolatos kiadásokat. Tanulmányukban megállapítják, hogy egyértelműen a labdarúgás teszi ki a sportesemények 45 milliárd eurós piacának legnagyobb részét, a teljes piac 43%-át lefedve. A labdarúgás globális szinten 20 milliárd eurós piaci részesedésével vetekszik az egyesült államok „major” sportligáinak, a Formula 1, a tenisz és a golf kombinált 23 milliárd eurós kiterjedésével. A labdarúgás csak Európát tekintve 16 milliárd eurós piacot jelentett, ami a teljes futball piac közel 70%-át jelenti. Megállapítják továbbá, hogy a sportpiac országonként történő lebontása alapján a sport GDP-t meghaladó rátával növekszik a 2005 és 2009 közötti időszakban átlagosan 6%-al.

A futballipar az elképesztő növekedés mellett megannyi sajátos megkülönböztető jellemzővel rendelkezik, melyeket számos kutatás vizsgált korábban, melyet Bühler [6] foglal össze Dempsey-Reilly (1998, 99) az üzleti és sportsikerek közötti összefüggést, valamint az eredmény bizonytalanságát, Szymanski-Kuypers (1999) asszociatív versenyt, Pierpont (2000), Conn (2001), Banks (2002), Cashmore (2003), Bühler (2005) a labdarúgók és rajongók közötti különleges kapcsolatot, Morrow (1999) a nyilvános működést vizsgáló kutatásai alapján.

A hazai szakirodalomban futballvállalkozások sajátosságait Bácsné [5] foglalja össze Nagy (2010) alapján:

- sajátos hatósági (játékengedélyt felügyelő licenszszervezet) irányítás érvényesül,
- a működés rendkívüli érdeklődés mellett zajlik (népszerű sportág, szurkolók),

- sajátos, összetett (sport és gazdasági) eredményelvárás és célrendszer jellemző,
- az átlagosnál magasabb az ágazati kockázat,
- jelentős és növekvő a terület gazdasági súlya, és
- tőketársasági formába való átalakulási folyamat zajlott le.

„A sport és különösen az európai labdarúgás gazdasági szerkezetét Andreff és Staudohar [2] modellezte. A sport-üzlet pénzügyi szerkezetének vizsgálata alapján alakították ki az „MCMMG (Medias - Corporations - Merchandising - Markets –Global) modellt”. Eszerint a sportszolgáltatások bevételeit a médiához, a gazdasági társasági formához, a merchandising tevékenységhez, a piacokhoz és a globalizációhoz kötik. A labdarúgás 1995 utáni pénzügyi helyzetének magyarázatára Bourg és Gouguet (2012) alkotja meg a „SATI modellt (Sponsors-Actionnaires - Television - International)”, amelyben a szponzorokat, a részvényeseket, a televíziót és a nemzetköziesedést jelölik meg a jövedelem termelés mozzgatórugójaként. Bastien (2013) a két korábbi modellt összeolvastja „SATEMMI modell”-lé (Spectateurs - Actionnaires - Television –Entreprise - Marches - Merchandising – International), amely mindkét korábbi modellváltozat tényezőit tartalmazza. Dima [7] ezen kutatások összegzéseként megállapítja, hogy az európai futballipar jelenlegi üzleti modellje három fontos jövedelemtermelő tényezőről alapszik:

1. Médiajogok - a médiavállalatok által a sportesemények sugárzása érdekében fizetett érték;
2. Kereskedelmi bevételek - szponzorálás és egyéb üzleti bevételek (márka megjelenítés pólón, stadionban, médiában, egyéb marketingtevékenységek, konferenciaszolgáltatások, vendéglátóipar stb.) ;
3. A mérkőzésnap bevételek - a jegyértékesítés (beleértve a bérleteket is) és a támogatók költségei a stadionban (promóciós termékek, szolgáltatások) [4]”

András [1] a bevételi források alapján azonosítja a labdarúgás piacait, értelmezésében a legfőbb piacok az alábbiak:

- fogyasztói piac,
- közvetítési jogok piaca,
- szponzori piac,
- merchandising piac,
- játékospiac.

A szakirodalommal összhangban az UEFA (Union of European Football Association, 2018, 19, 20, 21) jelentéseiben a labdarúgás piaci szerinti bontásban mutatja be az 55 európai ország első osztályban szereplő több mint 700 klub bevételeit, jegyértékesítés, közvetítési bevételek, kereskedelmi és szponzorációs bevételek, UEFA-tól származó bevételek és egyéb bevételek szerinti bontásban.

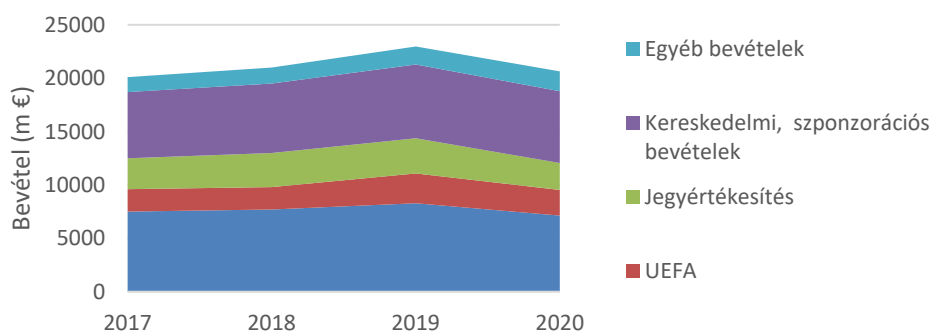
3. Anyag és módszer

Kutatásunk módszereként a dokumentumelemzést választottuk, amely során az elsődleges adatforrásként az UEFA évenként publikált „Club Licencing and Benchmarking” riportjai, valamint a Deloitte könyvvizsgáló által évenként publikált „Football Money League” (DMFL) szolgált, amely alapján saját adatbázis hoztunk létre a különböző ligák bevétel-termelőképeségeinek mértékéről, valamint ezen bevételeknek a labdarúgás piaci szerinti felbontásáról a 2017 – 2020-as üzleti évek adatait feldolgozva. A kutatás során az egyes bajnokságok aggregált bevételét, az egyes csapatokra jutó átlagos bevételeket, valamint azoknak közvetítési, UEFA, jegyértékesítési, kereskedelmi és szponzorációs, valamint egyéb bevételek közötti megoszlását vizsgáltuk. A kutatásnak nem része a játékos transzfer tevékenységből, vagyis játékospiacról származó bevétel. A kutatás fókuszába azok a bajnokságok kerültek, amelyek kiemelkedő bevételekkel rendelkeznek, illetve ezekkel párhuzamosan a hazai magyar és a hasonló bevételi szinten működő lengyel bajnokságot is megvizsgáltuk.

4. Eredmények

4.1. Az európai klubfutball aggregált bevétele és annak szerkezete

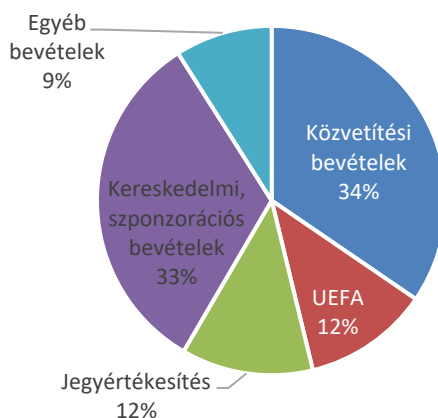
Kutatásunkban a 2017 – 2020-as üzleti évekről kaptunk átfogó képet az európai klubfutball bevételeit tekintve. A vizsgált évek mindegyikében az aggregált európai klubfutball bevételei meghaladták a 20 milliárd eurót, azonban a COVID hatására a 2020-as évben visszaesés volt tapasztalható. Az egyes üzleti évek bevételeit, illetve azoknak egyes bevételi források közötti megoszlását az 1. ábra szemlélteti.

1. ábra: Az európai labdarúgás aggregált bevétele a 2017 – 2020 üzleti években

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] alapján, 2022

Az európai klubfutball bevételei a 2017-2020-as időszak alatt kevesebb, mint 1%-os átlagos évenkénti növekedést lehet megállapítani, azonban, ha a COVID-al kapcsolatos lezárásoktól mentes 2017-2019-es időszakot vizsgáljuk több mint 7%-os átlagos növekedést állapíthatunk meg. A 2020-as üzleti év bevételei között a legjelentősebb forrást a közvetítési bevételek (34%), illetve a kereskedelmi és szponzorációs bevételek (33%) jelentik. A bevételek teljes európai klubfutballra vetített megoszlását a 2. ábra szemlélteti.

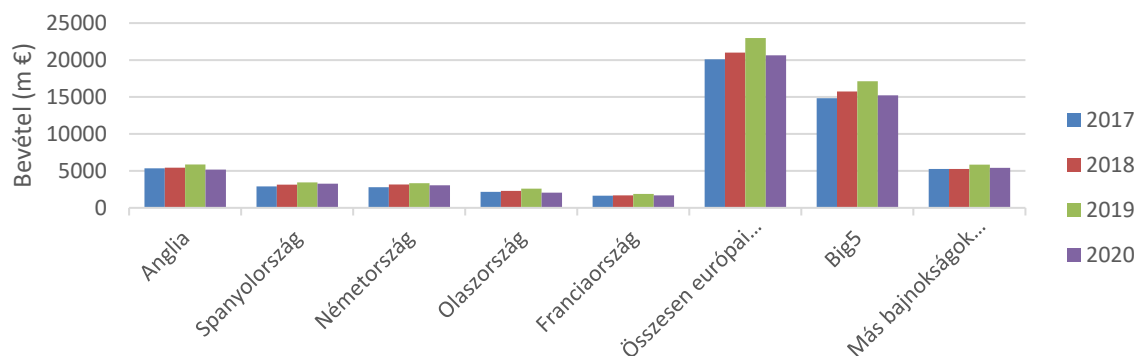
2. ábra: Az európai klubfutball bevétel szerkezete a 2020-as üzleti évben

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] alapján, 2022

4.2. Az európai klubfutball legsikeresebb csapatainak helyzete a teljes európai klubfutball bevételeinek viszonylatában

A labdarúgó vállalatok bevételeinek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a különböző bajnokságok, valamint a különböző klubok eltérő bevétel-termelő képességgel rendelkeznek. A legsikeresebbek globális piacokon tevékenykednek, míg a többség a hazai piacra támaszkodik. Az adatok rámutatnak, hogy az angol Premier League tetemes előnyre tett szert a piacon szereplő bajnokságokkal szemben, a 2020-as évben 5 168 millió eurós összesített bevételeivel a teljes piac 25%-át fedi le a 2020-as évet tekintve. Az 55 vizsgált bajnokság közül kiemelkedő

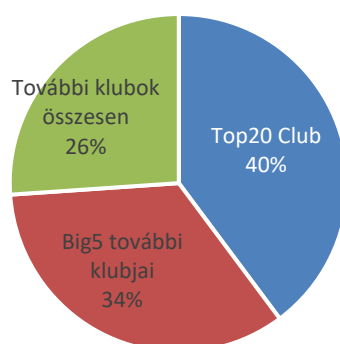
mértékű bevételek figyelhetők meg a piacvezető angolokon kívül a spanyol (3 266 m€, 15,8%), a német (3 060 m€, 14,8%), az olasz (2 052 m€, 9,9%) és a francia (1680 m€, 8,1%) első osztályok adatait elemezve. Az említett 5 ország első osztályú bajnokságait, a köztudatban „Big-5” bajnokságként is nevezik, bevétel-termelő képességük mellett a sportteljesítményekben is a többi liga felé emelkednek. Az 5 bajnokság összesített bevétele 2020-ban a teljes klubfutball piac 73,8%-át fedte le, több mint 15,2 milliárd euró értékben. Az európai klubfutball I. osztályú bajnokságainak összesített bevételeit a 3. ábra szemlélteti.

3. ábra: A „Big-5” bajnokság, a „Top 20” klub, valamint az európai klubfutball bevétele a 2017-2020-as üzleti években (adatok: millió €)

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] alapján, 2022

A Deloitte könyvvizsgáló cég éves „Football Money League” (DFML) jelentésében a legsikeresebb csapatokra koncentrál bevétel-termelő képesség szempontjából, amelynek mértéke alapján összeállítanak egy listát a 20 legsikeresebb klubról („top 20” klub). A vizsgált 2017 – 2020-as időszakban a top 20 klub között - egyetlen kivételtől eltekintve 2020-ban (FK Zenit, Szentpétervár) – kizárólag a Big-5 bajnokságokban szereplő csapatok alkották. A legjobban teljesítő klubok összevont bevétele meghaladja a 8,2 milliárd eurót, a teljes európai piac 40%-át lefedve. A piaci részesedést a top 20 klub, a Big-5 bajnokságok és a további klubok tekintetében a 4. ábra szemlélteti.

4. ábra: Az európai klubfutball bevételeinek bajnokságok közötti megoszlása 2020-as üzleti évben

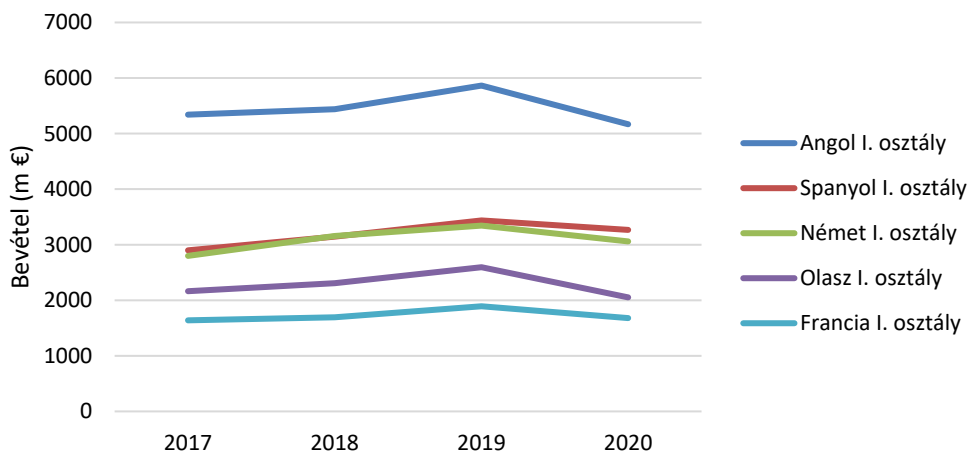
Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] és Deloitte [8] alapján, 2022

A 2020-as évet tekintve 713 klub szerepelt az 55 tagszövetség I. osztályú bajnokságaiban, ami klubonként átlagosan 29 millió eurós bevételt jelent. A legnagyobb bevételt elérő csapat a

spanyol FC Barcelona volt, 715 millió euróval, ami a teljes piachoz viszonyítva 3,5%-ot jelent a sportszervezetnek.

4.3.A „Big-5” európai labdarugó bajnokságok bevételei

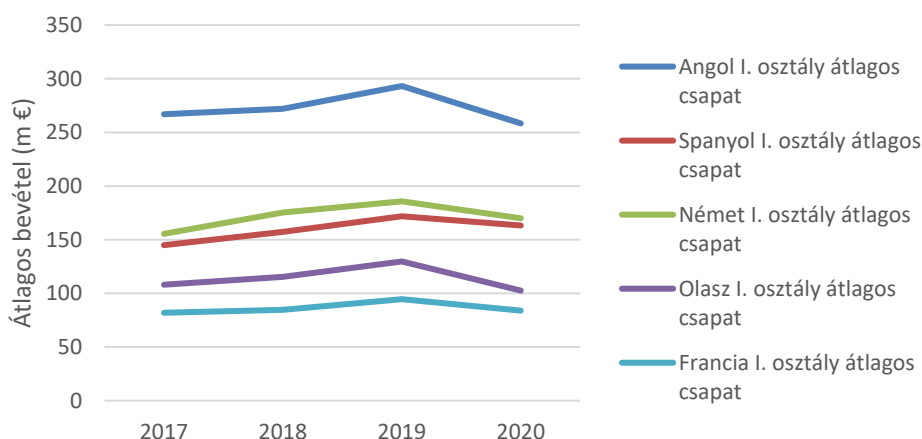
A jóval átlagos bevételi érték fölött teljesítő 5 nagy bajnokság tekintetében további mértékbeli különbségek figyelhetők meg. Az angol Premier League kiemelkedő eredményekkel rendelkezik még a legnagyobb bajnokságok között is 5 milliárd eurót meghaladó bevételével. A képzeletbeli dobogó 2. és 3. fokán a spanyol és német bajnokságok állnak 3 milliárd eurót meghaladó bevételükkel, akiket az olasz, végül pedig a francia bajnokság követ 2 milliárd eurót megközelítő bevételekkel. A Big-5 bajnokságok bevételeinek alakulását az 5. ábra szemlélteti.

5. ábra: A Big-5 bajnokságok bevételeinek alakulása a 2017 – 2020-as üzleti évek viszonylatában (adatok: millió €)

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10], 2022

A legnagyobb bajnokságok közül az angol, spanyol, francia és olasz bajnokságok 20 csapatos bajnokságok, míg a német I. osztály esetében csupán 18 csapatos versenyről beszélhetünk. Az egy csapatra eső átlagos bevétel a ligák bevételi mértékével párhuzamos sorrendet eredményezett az átlagos klubbevételek között. A legmagasabb összeg az angliai első osztályban figyelhető meg, 2020-ban csapatonként 258 millió euró, míg a legalacsonyabb a francia élvonalban, csapatonként 84 millió euró. Az átlagos bevételeket csapatonként a Big-5 ligák esetében a 6. ábra szemlélteti.

6. ábra: A Big-5 bajnokságok csapatainak átlagos bevételeinek alakulása a 2017 – 2020-as üzleti évek viszonylatában (adatok: millió €)

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] alapján, 2022

A Big-5 bajnokságok és azok szereplői a képviselt játékminőség, sporttörténeti sikereik és nem utolsósorban a média megjelenése segítségével a helyi közösségeket túlnóve világszerte képesek voltak rajongókat, szurkolókat toborozni milliós, akár több százmilliós mértékben. Ezért közöttük figyelhetők meg a legsikeresebb klubok, akik a globális piacra és arra építő stratégiára támaszkodva jutnak óriási bevételekhez. Bevételek mértékét tekintve a legsikeresebb klubokat a Big-5 tekintetében az 1. táblázat szemlélteti a 2020-as év tekintetében.

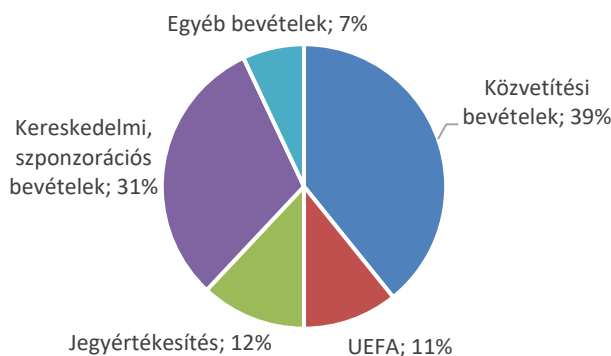
1. táblázat: A 2020-as üzleti év legmagasabb bevétellel rendelkező klubjai a Big-5 bajnokságok tekintetében (adatok millió €)

Bajnokság	Top klub	Bevétel	Bevétel / Liga Agr. Bevétel
Angol I. osztály	Manchester United	580	11%
Spanyol I. osztály	FC Barcelona	730	22%
Német I. osztály	FC Bayern München	634	21%
Olasz I. osztály	Juventus FC	401	20%
Francia I. osztály	Paris Saint-Germain	560	33%

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] alapján, 2022

A csapatok saját hazai bajnokságait tekintve a legnagyobb bevételekkel rendelkezők közül a ligák viszonylatában a francia PSG rendelkezik a legmagasabb részesedéssel 33%-os értékben, a legalacsonyabb részesedés hazai viszonylatban a Manchester Unitedhoz kapcsolódik 11%-kal.

A bevételek piaci megoszlásának tekintetében megállapítható, hogy a teljes európai klubfutballhoz viszonyítottan a Big-5 bajnokságok bevételi forrásai közül a közvetítési bevételek átlagot meghaladóan 39%-ban, a jegyértékesítésből származó bevételek aránya az európai klubfutballal megegyezően 12%-ban, a további bevételi források pedig átlagos európai szinttől 1-2%-kal alacsonyabban járulnak hozzá a bevételekhez. A Big-5 bajnokságok bevételszerkezetét a 7. ábra szemlélteti.

7. ábra: A Big-5 bajnokság bevétel szerkezete a 2020-as üzleti évben

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] alapján, 2022

4.4.A magyar és lengyel élvonal bevételei

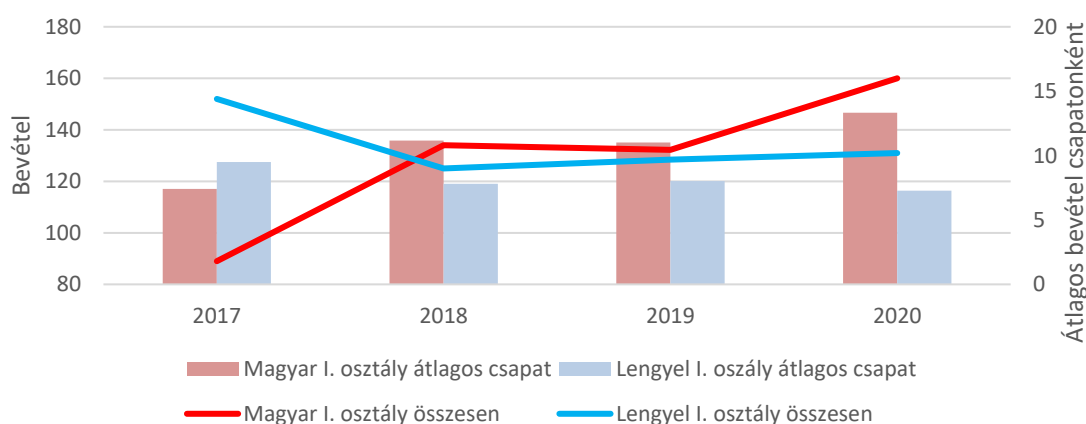
A globális szinten kiemelkedő bajnokságok és klubok vizsgálatának szempontrendszer szerint a hazai viszonylatokat is feltártuk, hogy összemérjük a magyar élvonal gazdasági helyzetét a globális szereplőkhöz viszonyítottan. Bevételeit tekintve a magyarhoz hasonló mértékű lengyel I. osztály, valamint a hazai magyar élvonal összehasonlítása lehetőséget teremt, hogy a magyarországi teljesítményt ne csak a már globális szinten is jelentős szereplőkkel szemben, de közép-európai viszonylatban is értékeljük. Jellemző ezen

bajnokságokban szereplő klubokra, hogy bevételeik kizárólag nemzeti forrásokból származnak, az UEFA nemzetközi versenyrendszerből származók összegeket leszámítva.

A magyar I. osztály csapatai 2020-ban 160 millió euró bevételről számoltak be 2020-ban, amely átlagosan 26,6%-os növekedést jelentett a vizsgált időszakban a 2017-ben jelentett 90 millió eurós összeghez képest. A magyar bajnokságban 12 csapat szerepel, ami egy magyar csapatra átlagosan 13 millió euró jelent.

A lengyel élvonalbeli csapatok amíg 2017-ben összességében 152 millió euró bevételt számoltak el, addig 2020-ra ez az összeg 131 millió euróra csökkent, amely éves szinten átlagosan 4%-os csökkenést jelentett számukra. A lengyel I. osztályban korábban 16, azonban 2020-ban már 18 csapat szerepelt, ami csapatonként átlagosan 7 millió eurót jelentett a lengyelek számára.

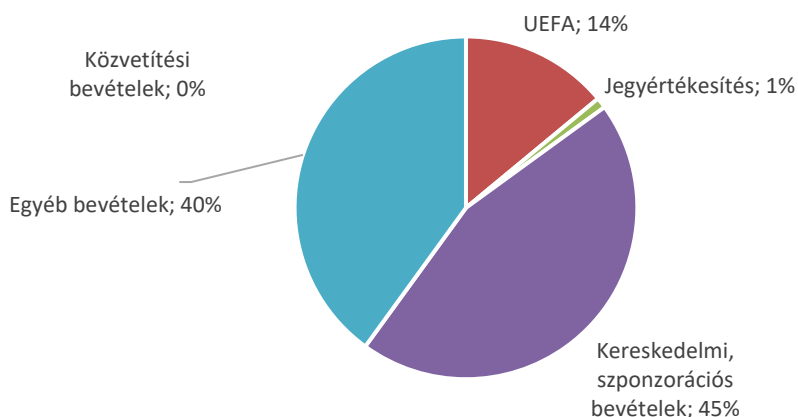
A magyar és lengyel aggregált, illetve az átlagosan csapatokra eső bevételeket a 8. ábra szemlélteti.

8. ábra: A magyar és lengyel bajnokságok, illetve átlagos csapatra számított bevételeinek alakulása a 2017 – 2020-as üzleti évek viszonylatában

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10], 2022

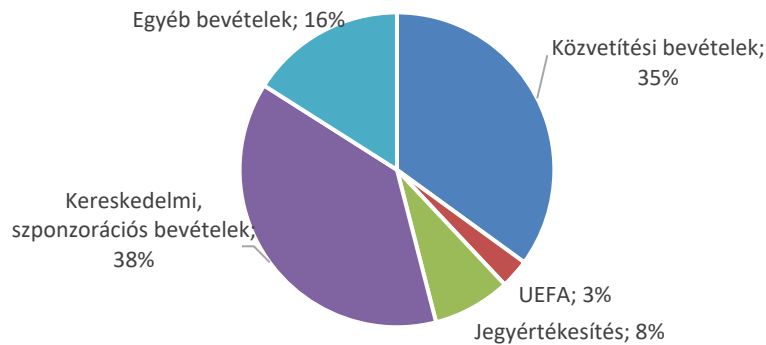
2020-ban a magyar bajnokság bevételi forrásai közötti megoszlás az európai átlagtól eltérő képet fest. A magyar klubok legjelentősebb bevételeit a kereskedelmi és szponzorációs (45%), valamint az egyéb bevételek (40%) alkotják. Az UEFA-tól származó bevételek az átlagos európai szinttől 2%-kal magasabb arányban 14%-ban járulnak hozzá a liga bevételeihez, míg a jegyértékesítés csupán 1%-ban, a közvetítési bevételek pedig 0%-ban jelentkeznek a bevételek között.

9. ábra: A magyar I. osztály bevétel szerkezete a 2020-as üzleti évben

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] alapján, 2022

A lengyel I. osztály bevétel szerkezete 2020-ban szintén eltérő képet fest az európai átlagtól, azonban itt minden bevételi forrás fellelhető. A legjelentősebb bevételek az európai viszonyokhoz hasonlóan a kereskedelmi és szponzorációs (38%), illetve a közvetítési bevételek (35%). Az egyéb bevételek az európai átlagtól 4%-kal magasabb mértékben, 16%-ban vannak jelen a lengyel források között. A jegyértékesítési (8%), illetve UEFA-tól származó bevételek (3%) aggregált európai átlag alatti értékben szerepelnek a bevétel szerkezetben.

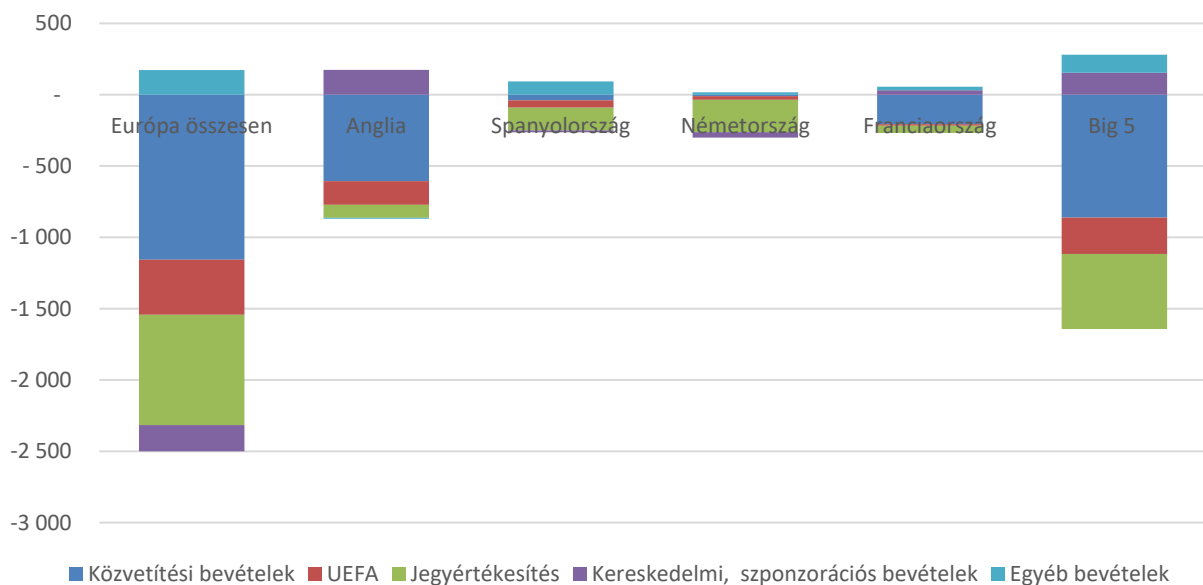
10. ábra: A lengyel I. osztály bevétel szerkezete a 2020-as üzleti évben

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] alapján, 2022

4.5.A COVID hatása a vizsgált bajnokságok bevételeire

A koronavírus járvány nagyon érzékenyen érintette az azt megelőző időszakban átlagosan 7%-al növekedő európai labdarúgás bevételeit. Az előző évhez viszonyítva az európai klubfutball bevételek több, mint 2,3 milliárd eurós értékben estek vissza, a növekedési várakozásokat leszámítva, csupán az 2020-as évet megelőző 2019-hez képes.

Mivel a különböző bajnokságok és csapatok bevétel-termelő képessége eltérő, ezért érdemes a kutatásban vizsgált csoportokra eső változásokat kimutatni. A teljes európai klubfutball esetében, illetve a Big-5 bajnokságokra összességében és külön kimutatott a bevételkiesést bevételi forrásonként a 11. ábra szemlélteti.

11. ábra: Az európai futball különböző klubcsoportjaira eső 2020 és 2019 közötti bevételcsökkenés bevételi források szerint.

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] alapján, 2022

A koronavírus hatásai leginkább az angol csapatokat érintették, de el nem hanyagolható mértékben érintették a Big-5 további bajnokságait is összességében -170 (Spanyolország) és -696 (Anglia) millió euró közötti értékben. A legnagyobb mértékben a közvetítési bevételek, európai szinten 1 157 millió, illetve a jegyértékesítési bevételek 773 millió euróval csökkentek.

A COVID vírus hatásaival kapcsolatosan a vizsgálatban szereplő Big-5 bajnokság, magyar és lengyel élvonalbeli klubok, valamint top 20 csapat bevétel csökkenéséről összesített adatokat a 2. táblázat tartalmaz.

2. táblázat: Az európai futball különböző klubcsoportjaira eső 2020 és 2019 közötti bevételecsökkenés

adatok: millió €	Bevétel csökkenés	Bevételecsökkenés klubcsoportokra eső része
Európa összesen	-2327	
Anglia	-696	30%
Spanyolország	-171	7%
Németország	-284	12%
Franciaország	-212	9%
Big 5	-1363	59%
Top 20	-1100	47%
Magyarország	25	-1%
Lengyelország	-1	0%

Forrás: Saját szerkesztés UEFA [10] és Deloitte [8] alapján, 2022

A Big-5 bajnokság csapataira összességében a teljes csökkenés 59%-a, míg az ezekben a bajnokságokban szereplő top 20 csapatra önmagában a visszaesés 47%-a esett. A magyar bajnokság a koronavírus hatásaival együtt is növelni tudta korábbi bevételeit, a lengyel I. osztályban jelentős változás nem következett be a koronavírus hatására 2019-hez viszonyítva.

5. Következtetések

Az európai klubfutball bevételei a vizsgált 2017 – 2020-as időszak üzleti éveiben meghaladták a 20 milliárd eurót. A COVID jelentősen befolyásolta a klubok bevételestermelő képességét, így az azt megelőző időszakokra jellemző átlagos 7%-os helyett, csupán 1% átlagos növekedés mutatható ki a vizsgált időszakra vonatkozóan.

A klubok legjelentősebb bevételi forrásait európai szinten a közvetítési, valamint a kereskedelmi és szponzorációs bevételek adják, melyek lefedik az elsőosztályú labdarugó klubok piacának 67%-át. A fentmaradó összeg 12%-ban jegybevételek, 12%-ban UEFA-tól származó bevételek, illetve 9%-ban egyéb bevételek teszik ki.

A bevételek nem egyenlő arányban oszlanak meg az európai szintéren tevékenykedő 55 ország, több, mint 700 labdarugó vállalata között. Kiemelkedő mértékben jutnak bevételekhez, az úgynevezett Big-5 bajnokságok, azaz az angol, spanyol, német, olasz és francia bajnokságok csapatai, a teljes európai aggregált bevételek 73,8%-át lefedően.

A Big-5 bajnokságokon belül továbbá fellelhetők olyan globális piacokon tevékenykedő klubok, amelyeknek bevétel-termelő képessége jócskán meghaladja ezen kiemelt ligák átlagos értékeit. A top 20 legmagasabb bevétellel gazdálkodó csapat összesített bevételei a teljes európai bevétel 40%-át teszik ki, 2020-ban 8,2 milliárd eurós értékben.

A Big-5 bajnokságok között további különbségek kerültek kimutatásra, miszerint az angol bajnokság rendelkezik a legmagasabb 5 milliárd eurót meghaladó bevétellel, a legalacsonyabbal a francia élvonal közel 2 milliárd euró értékben. A bajnokságok legmagasabb bevétellel rendelkező csapatai 20-33% között részesülnek nemzeti ligájukra számított bevételekből, amely a 18-20 csapatos bajnokságokat tekintve szignifikáns különbségekre utal az egyes bajnokságokban szereplő klubok rendelkezésére álló források között. Kivételt képez

ez alól az angol bajnokság, ahol a Manchester United részesedése 11%, így utalva egy kiegyensúlyozottabb feltételek között működő bajnokságra.

Az 5 nagy bajnokság bevételi forrásainak aránya hasonló képet fest, mint az európai átlag, ugyanakkor itt érdemes megjegyezni, hogy ezek azok a klubok, amelyek legnagyobb mértékben hozzájárulnak az európai bevételekhez, így önmagukban is nagy befolyásoló hatással bírnak a teljes európai bevételszerkezetre. A közvetítési bevételek a Big-5 bajnokságok bevételeiben európai színvonalat meghaladó mértékben szerepelnek a klubok bevételi forrásai között, amelyre magyarázatot adhat ezen ligák felé irányuló érdeklődés a globális és európai piacokon. Erre okot adhat a magas bevételekből képzett vagy „importált” magas színvonalú sportolók és szakemberek által nyújtott sportteljesítmény.

A koronavírus járvány jelentősen visszavetette a legjobb európai klubok fejlődését, 2020-ra összességében 2,3 milliárd eurós visszaesést produkálva a 2019-es bevételi adatokhoz képest. A visszaesésben jelentős szerepet játszottak az elhalasztott, elmaradt és zárt kapus mérkőzésekkel jegyértékesítési (773 millió €) és közvetítési bevételek (1157 millió €) csökkenése. A járvány magasan legnagyobb vesztesének az angol Premier League számít összességében 696 millió eurós elmaradással a 2019-es adatokhoz képest.

A közép-európai szintéren a magyar és lengyel bajnokságok bevételei nem alakultak párhuzamosan a teljes európai szintér bevételszintjének kvázi stagnálásával. Míg a magyar csapatok aggregált bevétele 90 millió euróról 160 millió euróra duzzadt, éves szinten 26,6%-os átlagos növekedést produkálva, addig a lengyel I. osztály szereplői az összesített 152 millió euróról 131 millió eurós bevételi szintre estek vissza. A csapatra átlagosan számított értékek a lengyeleknél a bajnokság bővítésének és a bevételek visszaesésének köszönhetően 10-ről 7 millió euróra csökkentek, míg a magyaroknál ez a szám a bajnokságban szereplő 12 csapatra számítottan 7 millió euróról 13 millió euróra növekedett.

A lengyel bajnokság bevételszerkezetében Jegyértékesítési (8%) és UEFA bevételeik (3%) aránya alacsonyabb az európai átlagénál, amellet, hogy az egyéb bevételek aránya (16%) magasabb, mint az európai átlag. Az UEFA bevételek alacsony arányában szerepet játszik, hogy lengyel csapat nem került be jelentős európai nemzetközi torna csoportkörébe.

A magyar bajnokság bevételszerkezete teljesen eltérő képet mutat a vizsgálat fókuszát képző nyugat európai bajnokságok, illetve a lengyel bajnokságétól is. A bevételek között egyáltalán nem mutatnak ki közvetítési bevételeket, amelyek más bajnokságokban a legjelentősebb bevételi források között szerepelnek. A legjelentősebb forrásokat a kereskedelmi és szponzorációs (45%), valamint az egyéb bevételek (40%) adják, továbbá jelentősnek mondható még az UEFA-tól érkező bevételek kategóriája, ami a teljes bevételeknek 14%-át teszi ki. A jegyértékesítési bevételek mindössze 1%-ot tesznek ki a teljes bevételszerkezetben.

A közvetítési bevételek hiányára magyarázatot adhat a Magyar Labdarugó Szövetség versenykiírásában olvasható vagyoni értékű jogok elvonására vonatkozó szabályozás, amely a központi szövetségi bevételeket osztja szét a magyar I. osztály szereplői között évente bizonyos meghatározott mértékben. Ez gyakorlatilag kereskedelmi és szponzorációs bevételek kategóriájába sorolja át a szövetséghez érkező közvetítési bevételeket és ligaszponzorációkból származó bevételeket, mire a csapatok elszámolásaiba belekerülnek.

A COVID-járvány a globális piacon működő nagy európai klubok és bajnokságoktól eltérően nem befolyásolta jelentősen a magyar és lengyel klubok bevételeit. A magyar klubok a koronavírusal érintett időszakban is növelni tudták bevételeiket, míg a lengyelek bevételei nem változtak jelentős mértékben.

6. Összefoglalás

Összességében megállapítható, hogy az európai klubfutball összesített bevétele a koronavírussal megelőző időszakokban jelentős mértékben 7%-ot meghaladóan emelkedett átlagosan évenként, a COVID hatásait követően azonban jelentősen megtorpant a fejlődésben.

Az európai klubfutball bevételeinek jelentős része származik a Big-5 bajnokságok bevételeiből. Az angol, spanyol, német, olasz és francia bajnokságok 98 csapata közül, meghatározó szerepe van a bevételek előállításában a top 20 klubnak, amelyek a teljes európai

bevétel 40%-át adják. A bevételszerkezeteket vizsgálva megfigyelhető, hogy a legjelentősebb bevételi források a közvetítési bevételek, illetve a kereskedelmi és szponzorációs bevételek.

A közép-európai lengyel és magyar bajnokságról megállapításra került, hogy a koronavírus jelentős hatást nem fejtett ki, ezen bajnokságokban szereplő csapatokra. A lengyel bajnokság jelentős visszaesésen, a magyar bajnokság jelentős fejlődésen ment keresztül a vizsgált időszakban, mind az összesített bevételeket tekintve, mind a csapatokra eső átlagos bevételeket tekintve. A magyar élvonal bevételszerkezetének anomáliái közül magyarázható a közvetítési bevételek hiánya a szövetségi szabályozás következtében, ugyanakkor „egészségtelen” képet mutat a jegyértékesítési bevételek rendkívül alacsony, az egyéb bevételek rendkívül magas aránya. A közép-európai bajnokságok nemzetközi versenyekben történő szereplése jelentős bevételekhez juttathatja ezen bajnokságokat.

Az UEFA még nem tette közzé a 2021-es üzleti évre vonatkozó jelentését, de a Deloitte ugyancsak erre az időszakra vonatkozó jelentéséből kiderül, hogy a top 20 csapat esetében jelentős növekedést nem következett be, így a koronavírus növekedést visszavető hatásai valószínűsíthetően a következő beszámolási időszakra is kihatnak.

7. Irodalomjegyzék

- [1] András K. (2003): Üzleti elemek a sportban a labdarúgás példáján. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/150/1/andras_krisztina.pdf
- [2] Andreff W., Staudohar P. D. (2000), The evolving European model of professional sports finance, *Journal of Sports Economics*, Vol. 1, Num. 3, pp. 257-276.
- [3] A.T. Kearney (2011): The Sports Market, Major trends and challenges in an industry full of passion
- [4] Bács, B. A. (2020) „Futballóriások gazdasági elemzése”, *Acta Carolus Robertus*, 10(2), o. 5–19. doi: 10.33032/acr.2472.
- [5] Bácsné Bába, Éva (2017) „Magyar futballtársaságok szervezeti kérdései”, *TAYLOR*, 9(2), o. 5–13. Elérhető: <http://www.iskolakultura.hu/index.php/taylor/article/view/13094>
- [6] Bühler A. W. (2007): Football as an international business- Anglo-German comparison. *European Journal of Sport and Society* 8:1, pp. 25-41
- [7] Dima T. (2015): The Business Model of European Football Club Competitions. *Procedia Economics and Finance* Volume 23, 2015, pp. 1245-1252
- [8] Deloitte (2018, 2019, 2020, 2021): Football Money League, *Deloitte Sports Business Group*
- [9] Desbordes M., Aymar P., Hautbois C. (2019): The global sport economy contemporary issues, *Routledge, Taylor and Francis Group, New York*
- [10] UEFA (2018, 2019, 2020, 2022): Club Licensing Benchmarking Report